

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 12., vydané v decembri 2024

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Zima na horách. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

PhDr. Veronika Kmetóny Gazdová, PhD. (Inštitút edukológie a sociálnej práce, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translatológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

PRÁVNÁ ÚPRAVA ZELENÉHO VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA V EÚ S OHĽADOM NA PRAX

LEGAL REGULATION OF GREEN PUBLIC PROCUREMENT IN THE EU
WITH REGARD TO PRACTICE

Edita Filadelfiová¹

Autorka pôsobí ako interná doktorandka na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave v odbore medzinárodné a európske právo. Vo svojom výskume (resp. dizertačnej práci) sa venuje problematike úpravy verejného obstarávania v EÚ z hľadiska jeho právnej regulácie so zameraním sa na oblasť bezpečnosti, zelené verejné obstarávanie a jeho aspekty z pohľadu súťažiacich.

Author works as an internal doctoral student at the Faculty of Law, Pan-European University in Bratislava, specializing in International and European Law. Her research (or dissertation) focuses on the regulation of public procurement in the EU from a legal perspective, with a particular emphasis on security, green public procurement, and its aspects from the viewpoint of competitors.

Abstract

Green Public Procurement (GPP) has emerged as a critical strategy for promoting sustainability goals within the European Union and is currently undergoing intensive development. However, despite the efforts of European legislators, it remains relatively unevenly implemented across member states, primarily due to the soft approach of European law. The aim of this seminar thesis is to evaluate the issue of GPP from the perspective of economic entities and explore possibilities for implementing internal company policies to successfully manage public tenders with green criteria. The seminar provides a summary of European legislation related to GPP, analyzes jurisprudence from the Court of Justice of the EU, and compares implementation in four selected member states. Additionally, it examines ISO 14001 certification and eco-labels as options for economic entities and their relevance to GPP. Our analysis reveals that GPP treatment remains relatively complex and unclear for economic operators in most industries. However, implementing the ISO 14001 standard appears to be the most logical choice for economic entities seeking to compete in public procurement across EU member states.

Key words: green public procurement, EU public procurement, GPP, ISO 14001

¹ Adresa pracoviska: JUDr. Edita Filadelfiová, Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola, Tomášikova 20, 821 02 Bratislava
E-mail: edita.filadelfiova@gmail.com

Abstrakt

Zelené verejné obstarávanie („GPP“) sa ukázalo ako kritická stratégia na presadzovanie cieľov udržateľnosti v rámci Európskej únie a v súčasnosti prechádza intenzívnym vývojom. Napriek snahám európskych zákonodarcov však GPP naďalej ostáva pomerne nejednotne riešené v členských štátoch a to najmä kvôli zvoleným soft nástrojom európskeho práva. Cieľom tejto seminárnej práce je zhodnotiť problematiku GPP z pohľadu hospodárskeho subjektu a možnosti implementácie vnútropodnikových politík pre úspešné zvládnutie verejnej súťaže so zelenými kritériami. V práci sme zosumarizovali európsku legislatívu v oblasti GPP, judikatúru Súdneho dvora EÚ a porovnali sme ich implementáciu v štyroch zvolených členských štátoch. Zároveň sme sa pozreli na inštitúty ISO 14001 a ekologické značky ako možnosti pre hospodárske subjekty a ich význam v GPP. Ako odhaľuje naša analýza, úprava GPP je naďalej pomerne strohá a pre hospodárske subjekty vo väčšine odvetví mátku. Zároveň implementácia normy ISO 14001 sa zdá byť najrozumnejšou voľbou pre hospodársky subjekt ak chce súťažiť vo verejných obstarávaní členských štátov EÚ.

Kľúčové slová: zelené verejné obstarávanie, verejné obstarávanie v EÚ, GPP, ISO 14001

Úvod

Klimatické zmeny predstavujú jednu z najväčších výziev súčasnosti, s vážnymi dôsledkami pre životné prostredie, ekonomiku a spoločnosť. Európska únia hrá významnú úlohu v globálnom boji proti zmene klímy prostredníctvom legislatívnych opatrení, ktoré podporujú znižovanie emisií, obnoviteľné zdroje energie a trvalo udržateľný rozvoj. EÚ okrem iného zohľadňuje tieto ciele aj vo verejnom obstarávaní, ktoré predstavuje značnú časť ekonomickej aktivity. Vytvorila rámce na integráciu environmentálnych a sociálnych kritérií do obstarávacích procesov, čím prispieva k prechodu na ekologickejšie a zodpovednejšie postupy.

Tento článok sa zaoberá „zeleným verejným obstarávaním“, analyzuje legislatívnu úpravu a prístup k zeleným kritériám v rámci EÚ a jej členských štátov. Dôraz sa kladie na pohľad hospodárskych subjektov a ich možnosti implementácie noriem, ako je ISO 14001:2015 a ekologické značky, aby boli konkurencieschopné a súladné so zelenými kritériami. Výskum hodnotí účinnosť legislatívy a ponúka odporúčania pre úspešnú integráciu zeleného obstarávania v podnikovej politike.

LEGISLATÍVNA ÚPRAVA

Oblasť verejného obstarávania je témou dňa, ktorá je na stole inštitúcií EÚ už pár rokov, a rokovania o nej sa cyklicky opakujú. Každý rok totiž viac ako 250 000 orgánov, inštitúcií a iných úradov EÚ vynaloží približne 14 % HDP (čo predstavuje takmer 2 bilióny EUR ročne) na nákup služieb, prác a rôznych dodávok. V mnohých odvetviach, ako je energetika, doprava, odpadové hospodárstvo, sociálna ochrana a poskytovanie zdravotníckych alebo vzdelávacích služieb sú hlavnými nákupcami verejné orgány.²

Ak vychádzame z premisy, že vnútorný trh EÚ je otvorený priestor pre slobodu podnikania, vyplýva z toho potreba vytvoriť rovnaké podmienky pre podnikateľov na celom

² EURÓPSKA KOMISIA, 2024. *Public procurement*. [cit. 2024-02-25]. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en

území EÚ³. Právny rámec EÚ v tejto oblasti obsahuje niekoľko smerníc, z ktorých dve boli reformované a jedna novozavedená v roku 2014⁴. V súčasnosti sme teda v situácii, že napriek dynamickej sfére ako je tá podnikateľská a neustále novým a novým počínom v nej konaných, máme právnu úpravu naposledy novelizovanú pred 10 rokmi. Navyše, smernice, ktoré sú transponované do vnútroštátnych právnych predpisov sa vzťahujú iba na ponuky, ktorých peňažná hodnota presahuje určitú sumu⁵. Pre ponuky nižšej hodnoty naďalej platia vnútroštátne pravidlá, rešpektujúce hodnoty Únie⁶ a princípov verejného obstarávania⁷.

Samozrejme, aby sme uviedli celú problematiku na pravú mieru, je istá sféra v podnikateľskom prostredí, ktorá prešla len nedávno reformou, a to prijatím Nariadenia o zahraničných subvenciách, ktoré je účinné od 12.7.2023⁸, ktorého cieľom je riešenie deformácií trhu z dôvodu zahraničných dotácií. Toto nariadenie, však nie je predmetom našej štúdie a nie je z hľadiska bežného verejného obstarávania a jeho postupov relevantné.

Pre naplnenie Európskeho strategického plánu na roky 2025-2027⁹ je však nevyhnutné zlepšiť environmentálnu stránku verejného obstarávania, v nadväznosti na Európsku zelenú dohodu.¹⁰ Ochrana životného prostredia sa dostáva do väčšieho povedomia v rôznych oblastiach od medzinárodného humanitárneho práva¹¹ až po oblasť vnútorného trhu. Európska zelená dohoda je hlavnou iniciatívou EÚ na riešenie klimatických zmien, ochranu životného prostredia, na transformáciu európskeho hospodárstva a na uhlíkovo neutrálnu a udržateľnú spoločnosť.

Európska zelená dohoda je *driverom* implementácie postupov tzv. zeleného verejného obstarávania (ďalej aj ako „GPP“) v členských štátoch EÚ. My sa v tejto práci pozrieme na

³ BOVIS, C., 2012. *EU Public Procurement Law*, 2.vyd. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2012. 276-277 s. ISBN: 978 0 85793 841 1.

⁴ Smernica 2014/25/EÚ2011 z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES, Smernica 2014/24/EÚ2011 z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES a Smernica 2014/23/EÚ2011 z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesií.

⁵ Oznámenie Komisie Zodpovedajúce hodnoty finančných limitov stanovené v smerniciach Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ, 2014/24/EÚ, 2014/25/EÚ a 2009/81/ES (Text s významom pre EHP) č. 2019/C 370/01.

Od 1.1.2024 platia nasledujúce sumy:

- 5 538 000 € na verejné práce,
- 143 000 eur pri zákazkách ústrednej štátnej správy,
- 221 000 eur na zákazky miestnej a regionálnej samosprávy a
- 750 000 eur na zmluvy o sociálnych službách a iných špecifických službách.

⁶ Čl. 2 Zmluvy o Európskej únii.

⁷ BEHROVÁ, T., 2019. *Verejné obstarávanie*. 1. učebnica. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019. 1. vyd. 6 s. ISBN 978-80-8054-832-2.

⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2560 zo 14. decembra 2022 o zahraničných subvenciách narúšajúcich vnútorný trh PE/46/2022/REV/1.

⁹ RIADITEĽSTVO EURÓPSKEJ KOMISIE PRE VÝSKUM A INOVÁCIU, 2023 *Horizon Europe strategic plan 2025-2027 analysis*. In: Publications Office of the European Union, 2023. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/637816>.

¹⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Európska zelená dohoda. COM/2019/640 final/2.

¹¹ LAWRENCE, M. J., STEMBERGER, H. L.J., ZOLDERDO, A. J. a spol., 2015. The effects of modern war and military activities on biodiversity and the environment. In: *Environmental Reviews*. 23(4). 443-460 s. Dostupné online: <https://doi.org/10.1139/er-2015-0039>.

GPP bližšie, na jednotlivé akty, z ktorých vyplýva a na rozhodnutia prijaté v tejto oblasti. Pozrieme sa na to, či GPP spĺňa cieľ stanovený Európskou zelenou dohodou a prináša dostatočne jasné pravidlá verejného obstarávania, ktoré prinesú vyššiu ochranu životného prostredia.

Kritéria zeleného verejného obstarávania

Zelené verejné obstarávanie je nástrojom na dosiahnutie environmentálnej politiky EÚ a predstavuje proces, prostredníctvom, ktorého sa verejné orgány snažia získať tovary, služby a práce s ohľadom na ich environmentálny vplyv počas celého životného cyklu s tým, že ich vplyv by mal byť nižší, ako keby išli mimo tohto procesu.¹²

Európska komisia vypracovala *dobrovoľné kritériá GPP* pre rôzne kategórie produktov a služieb, aby pomohla verejným orgánom začleniť environmentálne hľadiská do svojich procesov obstarávania. Ako už z názvu vyplýva, tieto kritéria, resp. ich naplnenie je dobrovoľné a to tak pre verejné orgány ako aj pre hospodárske subjekty, čo ako také považujeme za nedostatočné a pre malé firmy takmer úplne nemotivujúce k ich implementácii. Konkrétne kritériá sa môžu líšiť v závislosti od kontextu a požiadaviek každého obstarávania, napriek tomu, pre lepšiu predstavu si ich vymenujeme. Posledné počiny, čo sa kritérií týka, boli v roku 2021, kedy boli prijaté kritéria pre produkty počítače, monitory, tablety a smartfóny¹³, a cestnú prepravu¹⁴. V roku 2020 boli prijaté kritéria pre produkty zobrazovacie zariadenia, spotrebný materiál a tlačové služby¹⁵ a dátové centrá, serverové miestnosti a cloudové služby¹⁶. Medzi rokmi 2017 až 2019 boli prijaté kritéria pre nábytok¹⁷, textilné výrobky a služby¹⁸, upratovacie služby v interiéri¹⁹, farby, laky a dopravné značky²⁰, cestné osvetlenie a dopravné signály²¹, stravovacie služby a predajné automaty²²

¹² TKÁČ, J., 2020. *Zelené verejné obstarávanie v aplikačnej praxi*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 1. vyd. 17 s. ISBN 978-80-571-0207-6.

¹³ EURÓPSKA KOMISIA, 2021. EU green public procurement criteria for computers, monitors, tablets and smartphones. SWD(2021). 57 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/bf592737-c5a8-43ce-99e1-dea61648d3f9/details>.

¹⁴ EURÓPSKA KOMISIA, 2021. EU green public procurement criteria for road transport. SWD(2021). 296 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12971-2021-INIT/en/pdf>.

¹⁵ EURÓPSKA KOMISIA, 2020. EU green public procurement criteria for imaging equipment, consumables and print services. SWD(2020). 148 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/a57a14a0-f4db-425b-8f72-4b5c8d874162/details>.

¹⁶ EURÓPSKA KOMISIA, 2020. EU green public procurement criteria for data centres, server rooms and cloud services. SWD(2020). 55 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/24bf5149-d99b-4bc9-a7fc-132b711c46ce/details>.

¹⁷ EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for furniture. SWD(2017). 283 final/2. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/f0159ad2-4983-49ef-8830-27f083e8568d/details>.

¹⁸ EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for textiles products and services. SWD(2017) 231 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/e9bfd88e-f2f7-4545-aa8a-87e731d132ad/details>.

¹⁹ EURÓPSKA KOMISIA, 2018. EU GPP criteria for indoor cleaning services. SWD(2018) 443 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/c9b70f95-939c-464d-8107-d43cdb59d55a/details>.

²⁰ EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for paints, varnishes and road marking. SWD(2017). 484 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/5c4cff76-b928-4a0b-af77-16615cead517/details>.

a údržbu verejného priestoru²³. V roku 2016 boli prijaté kritéria k dvom kategóriám. Do prvej kategórie produktov patrí návrh, výstavba a správa kancelárskych budov²⁴, tá je však momentálne v procese novelizácie a v priebehu tohto roka očakávame jej zaktualizovanie. Okrem toho boli v tomto roku prijaté kritéria pre projektovanie, výstavbu a údržbu ciest²⁵. Najstaršie kritéria boli vydané v roku 2012 k elektrickej energii, o ktorých aktualizácii nemáme doposiaľ vedomosti. Predpokladáme však, že tým, že základnou podmienkou je nákup najmenej 50 % elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov²⁶, tak tieto kritéria budú predmetom diskusie a vyžadované percentá budú časom navýšené²⁷.

Kritéria ekonomicky najvýhodnejšej ponuky – MEAT

Domnievame sa, že obstarávateľ sa pri vyhodnocovaní ponuky veľakrát pozerá na tzv. MEAT kritéria, ktoré predstavujú ekonomicky najvýhodnejšiu ponuku. Tento rámec umožňuje totiž obstarávateľom hodnotiť ponuky od dodávateľov na základe rôznych faktorov, nie len na základe ceny. Cena samozrejme zostáva významným faktorom, MEAT však zohľadňuje ďalšie aspekty ako je kvalita, udržateľnosť, inovácia a sociálny dopad.²⁸

- *M – Most: výber ponuky sa zameriava na to, ktorá ponúka obstarávateľovi najviac výhod alebo nevýhod;*
- *E – Economically: tento aspekt sa nezameriava výlučne na cenu, zohľadňuje aj nákladovú efektívnosť verejnej súťaže. Môže zahŕňať faktory, ako sú celkové náklady na vlastníctvo, náklady na životný cyklus alebo hodnoty za peniaze;*
- *A – Advantageous: ponuka by mala mať pridanú hodnotu, „to niečo nad rámec len základných požiadaviek“;*
- *T – Tender: jedná sa o návrhy ponúk predložených dodávateľmi v reakcii na príležitosť obstarávania.*

²¹ EURÓPSKA KOMISIA, 2018. EU green public procurement criteria for road lighting and traffic signals. SWD(2018). 494 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/8d5a296f-ffa6-4100-be85-e8fd1288f771/details>.

²² EURÓPSKA KOMISIA, 2019. EU green public procurement criteria for food, catering services and vending machines. SWD(2019). 366 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/9cd7f542-d33c-43f6-91af-b3838c08c395/details>.

²³ EURÓPSKA KOMISIA, 2019. EU green public procurement criteria for public space maintenance. SWD(2019). 404 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/3dbf0d36-3a89-4a31-a96f-e0cd06fda842/details>.

²⁴ EURÓPSKA KOMISIA, 2016. EU GPP Criteria for Office Building Design, Construction and Management. SWD(2016). 180 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/862af61d-a410-4baa-a7b9-22273623db57/details>.

²⁵ EURÓPSKA KOMISIA, 2016. EU Green Public Procurement Criteria for Road Design, Construction and Maintenance. SWD(2016). 203 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/862af61d-a410-4baa-a7b9-22273623db57/details>.

²⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES (Text s významom pre EHP).

²⁷ Európsky parlament schválil zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na spotrebe v EÚ do roku 2030 na 42,5 % s cieľom dosiahnuť podiel vo výške až 45 %. [cit. 2024-07-03]. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20230911IPR04926/europoslanci-podporili-plany-na-podporu-vyuzivania-obnovitelnej-energie>.

²⁸ ÚVO, 2024. Kritérium najnižšej ceny vs. MEAT kritériá. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://zodpovednevo.uvo.gov.sk/zoznam-aktualit/aktualita/kriterium-najnizsej-ceny-vs-meat-kriteria>.

V GPP sa verejné orgány zameriavajú na obstarávanie tovarov, služieb a prác so zníženým negatívnym vplyvom na životné prostredie počas ich životného cyklu. To zahŕňa zváženie faktorov, ako je energetická účinnosť, šetrenie zdrojov, používanie udržateľných materiálov a znižovanie emisií skleníkových plynov. Zatiaľ čo kritériá MEAT sa primárne zameriavajú na výber ponuky, ktorá ponúka najlepšiu celkovú hodnotu, môžu zahŕňať aj environmentálne hľadiská, ktoré sú v súlade s cieľmi GPP. Pri uplatňovaní kritérií MEAT v procese obstarávania môžu totiž obstarávatelia zahrnúť environmentálne kritériá ako súčasť hodnotenia spolu s ďalšími faktormi, ako je cena, kvalita, inovácia a sociálny vplyv. Týmto spôsobom môžu uprednostniť výberové konania, ktoré nielenže ponúkajú najlepšiu hodnotu za peniaze, ale prispievajú aj k cieľom environmentálnej udržateľnosti.

Predpokladáme, že vo verejnej súťaži môže byť napríklad uvedené, že ponuky sa budú hodnotiť na základe kombinácie ceny a environmentálneho správania. Dodávatelia ponúkajúci produkty alebo služby s nižším vplyvom na životné prostredie môžu získať vyššie skóre v procese hodnotenia, čím sa zvýšia ich šance na získanie zákazky.

Aj podľa OECD sú MEAT kritériá v prevažnej väčšine využívané pri verejných obstarávaníach, ktorých predmetom sú stavby, stavebné práce, vypracovanie stavebnej dokumentácie alebo ich kombinácia. Podľa dostupných zdrojov a prínosu kritérií MEAT sa však zdá, že sú využívané iba v 24 % z celkového počtu zákaziek na stavebné práce a v ostatných prípadoch je využívané prevažne kritérium najnižšej ceny.²⁹

Naše predpoklady priameho súvisu MEAT kritérií a kritérií GPP však vyvracia Slovenské ministerstvo životného prostredia, podľa ktorého MEAT kritéria nezohľadňujú dlhodobé náklady verejného obstarávateľa pri obstarávanom predmete zákazky a ani pridanú spoločenskú hodnotu obstaraného. Preto toto kritérium nemožno považovať za priamo podporujúce zelené verejné obstarávanie. Podľa ministerstva však môže každý verejný obstarávateľ používať toto kritérium aj v „zelených zákazkách“, s tým, že sa premietne tento tzv. „zelený aspekt“ vo verejnom obstarávaní do iného zákonného inštitútu, akými sú napr. podmienky účasti, opis predmetu zákazky, alebo osobitné zmluvné podmienky.³⁰

Nejednotná implementácia zeleného verejného obstarávania

Nanešťastie, únie GPP kritériá neboli jednotne prijaté členskými štátmi EÚ a ich verejnými orgánmi. Pokiaľ ide o implementáciu GPP v rámci EÚ, údaje pre jednotlivé štáty sú obmedzené, no z dostupných zdrojov vieme porovnať aspoň základné informácie.

²⁹ ÚVO, 2024. MEAT kritériá a predmet zákazky. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://zodpovednevo.uvo.gov.sk/zoznam-aktualit/aktualita/meat-kriteria-a-predmet-zakazky>.

³⁰ MŽP, 2024. Príloha 1: Zelené verejné obstarávanie dostupné. [cit. 2024-03-17]. URL: https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portlet_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.3532533&_processDetail_WAR_portlet_file=priloha_1.docx&_processDetail_WAR_portlet_action=getFile.

Slovenská republika

V SR bol v roku 2016 schválený Národný akčný plán GPP na roky 2016-2020 (NAP GPP III)³¹, podľa ktorého je cieľom dosiahnuť 50 % podiel GPP štátnych orgánov na celkovom objeme nimi uzatvorených zmlúv, avšak iba v prioritných skupinách produktov. Tento podiel by sa mal podľa Envirostratégie 2030³² zvýšiť v roku 2030 až na 70 % z celkovej hodnoty verejného obstarávania. Najbadateľnejšie je uloženie povinnosti aplikovania nástrojov zeleného verejného obstarávania vo verejných obstarávaniach týkajúcich sa výstavby alebo rekonštrukcie pozemných stavieb³³. Povinnosť zavedenia zeleného verejného obstarávania sa však týka len štátu a netýka sa samosprávy.³⁴

V roku 2021 boli v rámci sledovania úrovne uplatňovania GPP v SR sledované celkové počty a hodnoty nadlimitných, podlimitných a nízko hodnotových zákaziek v členení na tovary, služby a stavebné práce. Z dostupných údajov vyplýva, že ambiciózny GPP plán stanovený v Envirostratégii 2030 sa zatiaľ nepodarilo dosiahnuť³⁵, novšie údaje zatiaľ k dispozícii nemáme.

Podľa nám známych informácií, na Slovensku doposiaľ nebola vypracovaná štúdia o dopadoch zeleného verejného obstarávania v súkromných spoločnostiach a implementácii jednotlivých kritérií. Prezumujeme preto, nakoľko ide o dobrovoľné kritéria, že súkromné spoločnosti, pokiaľ nie sú kontraktuálne viazané, väčšinou zelenú politiku neimplementujú.

Španielsko

V Španielsku, začali riešiť otázku GPP oveľa skôr a už v roku 2008 bol prijatý prvý Plán zeleného verejného obstarávania štátnej správy a jej verejných subjektov a riadiacich orgánov sociálneho zabezpečenia³⁶. Súčasný plán GPP pre verejný sektor na roky 2023-2026 má niekoľko cieľov, z ktorých jedným je „využívať možnosti verejného obstarávania na podporu environmentálnych, sociálnych a inovačných politík“³⁷. Tak ako v SR, kritéria GPP sú dobrovoľné a verejní obstarávatelia môžu vziať do úvahy uhlíkovú stopu ako súčasť obstarávania.³⁸ Na rozdiel od SR, v Španielsku sa GPP implementuje primárne

³¹ Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020. UV-36737/2016. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/21622/1>.

³² MINZP, 2019. Zelenšie Slovensko: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. [cit. 2024-03-17]. URL: https://www.minzp.sk/files/iep/03_vlastny_material_envirostrategia2030_def.pdf.

³³ Uznesenie vlády SR č.541 z 31.8.2022.

³⁴ TKÁČ, J., 2022. Uloženie povinnosti aplikovania nástrojov zeleného verejného obstarávania vo verejných obstarávaniach týkajúcich sa výstavby alebo rekonštrukcie pozemných stavieb. In: Verejné obstarávanie - právo a prax 5/2022. ISSN 2453-6512.

³⁵ ENVIROPORTAL, 2022. Green Public Procurement. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1326>.

³⁶ Ministerstvo predsedníctva Španielska; voľný preklad. In: BOE núm. 27. [cit. 2024-03-18]. URL: <https://www.boe.es/boe/dias/2008/01/31/pdfs/A05706-05710.pdf>

³⁷ Národná stratégia verejného obstarávania 2023-2026, 2023; voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. 3 s. URL: <https://contrataciondelestado.es/b2b/noticias/ENCP.pdf>.

³⁸ Ministerstvo poľnohospodárstva, rybolovu a výživy Španielska, 2015. II Všeobecná správa o stave zeleného verejného obstarávania vo všeobecnej štátnej správe, jej orgánoch a riadiacich orgánoch sociálneho zabezpečenia (II. Všeobecná správa o zelenom obstarávaní vo všeobecnej štátnej správe a verejnom a riadiacich orgánoch sociálneho zabezpečenia; voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. URL: http://www.magrama.gob.es/es/ministerio/planes-estrategias/plan-de-contratacion-publica-verde/segundoinformegeneralsobreelestadodelacontratacionpublicaverdeenlaage_tcm7-389194.pdf.

decentralizovane množstvom regiónov a samospráv rozvíjajúcich svoje vlastné prístupy aj z hľadiska legislatívy.³⁹ Komplexnejšie rozpracoval problematiku GPP v španielskom právnom systéme J. Rosell, podľa ktorého je zjavný pozitívny vplyv legislatívy EÚ na španielske obstarávanie, a to najmä pre byrokratickejšie orgány (orgány štátnej správy). Pre „flexibilnejšie“ subjekty (súkromné spoločnosti) však dáta nie sú jednoznačné a pozitívny vplyv na ne nemožno potvrdiť.⁴⁰

Francúzsko

Z krajín EÚ si na porovnanie vyberáme ešte Francúzsko, v ktorom, podľa dostupných dát, predstavoval podiel verejných zákaziek zahŕňajúcich sociálne protiplnenie v roku 2019 12,5 % z počtu oznámených zákaziek. Cieľ, ktorý si Francúzsko stanovilo bol teda splnený iba z polovice (pôvodný cieľ bol 25 %). Napriek tomu, Francúzsko prijíma v tejto oblasti viaceré nové zákony, ktoré majú kritéria GPP posilniť a zvýšiť tak mieru environmentálnej požiadavky v obstarávaní. Z tých najaktuálnejších môžeme spomenúť zákon účinný od 1. januára 2024, na základe ktorého musí trh s poľnohospodárskymi výrobkami a potravinami zohľadňovať „podmienky čerstvosti, potrebu rešpektovať sezónnosť a očakávanú úroveň spracovania produktov“.⁴¹ Zároveň, od 21. augusta 2026 budú kupujúcim uložené dve nové konkrétne a významné povinnosti: aspoň jedno z kritérií na analýzu ponúk v obstarávaní musí „zohľadňovať environmentálne aspekty ponuky“ a podmienky vykonávania musia nevyhnutne zahŕňať „ohľady na životné prostredie“. Taktiež, od 1. januára 2030 sa musí pri veľkých obnovách a stavbách, na ktoré sa vzťahuje verejné obstarávanie, využívať minimálne 25 % materiálov z biozdrojov alebo nízkouhlíkových materiálov.⁴²

Aj Francúzsko je teda ukážkou, ako sa dostávajú zelené kritéria do award criterias vo verejných obstarávaní a môže byť inšpiráciou aj pre SR. Opäť však nemáme vedomosť o komplexnej štúdií implementácie GPP v súkromnom sektore francúzskeho trhu a ako vyplýva s judikatúry „...zákon umožňuje zohľadniť environmentálne požiadavky, ale nezaväzuje verejných obstarávateľov.“ Dokonca aj v zmluve o nakladaní s odpadom, ktorá sa javí ako jedna z oblastí, kde sú potrebné environmentálne ustanovenia, sudca usúdil, že obstarávateľ nebol povinný zahrnúť tieto kritéria do požiadaviek.⁴³

³⁹ SAŽP: Odbor environmentálneho manažérstva a Bazilejského dohovoru (Bratislava, Slovensko), 2018. *Dobrá prax zeleného verejného obstarávania GPP*. Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2018. 6-7 s. ISBN: 978-80-89503-83-4.

⁴⁰ ROSELL, J., 2022. Green Public Procurement in Spain. In: *Hacienda Pública Española / Review of Public Economics* 245-(2/2023). Instituto de Estudios Fiscales. 113 s. URL: <https://dx.doi.org/10.7866/HPE-RPE.23.2.4>.

⁴¹ Čl. 2 tzv. Vidieckého zákona (Code rural et de la pêche maritime) L. 230-5-1; voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000043978730.

⁴² SABEAN AVOCATS, 2022. La préservation de l'environnement s'impose aux marchés publics. In: *Le Courrier des maires - N° 367 - Novembre 2022*. [cit. 2024-03-19]. URL: https://www.seban-associes.avocat.fr/wp-content/uploads/2022/12/T.-Rouveyran-et-Y.-Lefustec367_Analyse-Commande-publique-La-preservation-de-l'environnement.pdf.

⁴³ Štátna rada, 7. a 2. pododdiel spolu, 23. 11. 2011, 351570; voľný preklad. [cit. 2024-03-19]. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000024853475?init=true&page=1&query=351570&searchField=ALL&tab_selection=all.

Malta

Aby sme vedeli Slovensko porovnať s inou menšou krajinou, tak ešte spomenieme Maltu. Tá vykonáva rôzne iniciatívy na podporu GPP od roku 2011 prostredníctvom implementácie inštitucionálnych reforiem GPP a národných akčných plánov GPP. Druhý akčný plán prijala Malta v roku 2021 (na roky 2022 – 2027). Podľa OECD v roku 2020 predstavovalo GPP 28 % z celkového počtu zverejnených ponúk. To zodpovedá 36 % celkovej hodnoty obstarávania a 1,17 % HDP v roku 2020.⁴⁴

Napriek tomu, že sme neanalyzovali všetky členské štáty EÚ, vybrali sme vzorku krajín, ktorá nám ukazuje, že naprieč krajinami EÚ sa kritériá GPP stávajú dôležitou súčasťou verejného obstarávania a dostávajú sa do popredia neustále viac a viac. V praxi to však môže znamenať pomerne veľké rozdiely medzi krajinami, čo komplikuje situáciu súkromným spoločnostiam, ktoré sa chcú uplatniť v rámci vnútorného trhu a to nie len vo svojej domovskej krajine.

Judikatúra Súdneho dvora EÚ

Okrem *hard law* v podobe smerníc a *soft law* v podobe jednotlivých odporúčaní je nevyhnutné vziať do úvahy aj judikatúru Súdneho dvora EÚ, ktorá vo všeobecnosti dotvára pravidlá úniového právneho poriadku, dopĺňa ho a vysvetľuje otázne časti.

Už v prípade *Gebroeders Beentjes BV proti State of the Netherlands*⁴⁵ z roku 1988 Súdny dvor EÚ rozšíril kritéria verejného obstarávania a objasnil, že smernice nestanovujú jednotný a vyčerpávajúci súbor pravidiel Spoločenstva. S ohľadom na spoločné pravidlá, totiž členské štáty môžu prijať hmotné aj procesné normy, týkajúce sa verejných zákaziek na práce pod podmienkou, že budú dodržiavať všetky príslušné ustanovenia práva Spoločenstva.⁴⁶ Ďalším krokom vpred bolo toto rozšírenie na neekonomické kritéria. SDEÚ totiž objasnil v prípade *Komisia proti Francúzskej republike*⁴⁷, že právo EÚ nebráni verejným obstarávateľom používať nehospodárske kritériá pri zadávaní verejných zákaziek za predpokladu, že podmienka je konzistentná so všetkými základnými zásadami práva EÚ a to najmä so zásadou o nediskriminácii⁴⁸.

Nakoľko kritérium, ktoré skúmame my sa týka ochrany životného prostredia, dôležitým rozhodnutím v tomto prípade bol prípad SDEÚ *Concordia Bus Finland Oy Ab proti Helsingin kaupunki a HKL-Bussiliikenne*⁴⁹, podľa ktorého pri zvažovaní najvýhodnejšej ponuky, môžu byť zvažované kritériá týkajúce sa ochrany životného prostredia, avšak iba za predpokladu, že súvisia s predmetom zákazky, neposkytujú orgánu neobmedzenú slobodu výberu, sú výslovne uvedené v súťažných podkladoch alebo v oznámení o vyhlásení

⁴⁴ OECD, 2023. *Public Procurement in Malta: Building Capacity and Managing Risks*. Paris: OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, 2023. 63 s. [cit. 2024-03-19]. URL: <https://doi.org/10.1787/d64e5e05-en>.

⁴⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ (štvrtá komora) z 20. septembra 1988 vo veci *Gebroeders Beentjes BV proti Holandsku*. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: *Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage – Holandsko* č. 31/87.

⁴⁶ Taktiež bod 20.

⁴⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 26. septembra 2000 vo veci *Komisia Európskych spoločenstiev proti Francúzskej republike*. C-225/98.

⁴⁸ Taktiež Bod. 50

⁴⁹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 17. septembra 2002 vo veci *Concordia Bus Finland Oy Ab*. C-513/99.

verejného obstarávania, a dodržiavajú všetky základné zásady práva Spoločenstva, najmä zásadu nediskriminácie⁵⁰.

Z novšej judikatúry SDEÚ môžeme spomenúť prípad *Tim SpA*⁵¹, ktorý sa týkal všeobecných zásad obstarávania. Podľa tohto prípadu, hospodárske subjekty musia pri plnení zmluvy dodržiavať povinnosti týkajúce sa environmentálneho, sociálneho a pracovného práva v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie, transparentnosti, proporcionality a zákazu vylúčenia zákazky z pôsobnosti smernice⁵² alebo umelého zúženia hospodárskej súťaže. SDEÚ išiel v tomto prípade ešte ďalej a dodal, že požiadavka ochrany životného prostredia (okrem iného) predstavuje vo všeobecnom systéme tejto smernice základnú hodnotu, ktorej dodržiavanie musia členské štáty zabezpečiť podľa znenia článku 18 ods. 2 tejto smernice.⁵³

POVINNOSŤ/DOBROVOLENOSŤ KRITÉRIÍ GPP PRE HOSPODÁRSKE SUBJEKTY

Na problematiku GPP sa samozrejme dá pozeráť z dvoch uhl'ov pohľadov. Z pohľadu obstarávateľa to vnímame jednoduchšie, môže si stanoviť kritéria v rámci verejnej ponuky, ktoré zohľadňujú ochranu životného prostredia. Obstarávateľ je k tomu dokonca vedený a podporovaný a sám si môže stanoviť vyhodnotenie týchto kritérií. Problém nastáva, ak sa na to pozrieme z pohľadu hospodárskeho subjektu. V súčasnosti neexistuje komplexná príručka pre súkromný sektor, ktorá by dávala návod hospodárskym subjektom *ako na to*.

ISO 14001:2015

Konkrétnejšia formulácia environmentálnych kritérií, ktorá by pomohla vyhodnoteniu ponúk je vnímaná ako najväčšia slabosť celej ochrany životného prostredia vo verejnom obstarávaní v EÚ. Samotný Súdny dvor EÚ v tejto oblasti už dávno vydal rozhodnutie⁵⁴, podľa ktorého takýmto kritériom môže byť napríklad certifikovaný environmentálny manažment systém, teda skutočné environmentálne politiky a iné ekvivalenty, ktoré hospodársky subjekt aplikuje.

Takou medzinárodne uznávanou normou môže byť ISO 14001:2015, ktorá predstavuje štandard pre systémy riadenia životného prostredia, ktorého účelom je účinne riadiť environmentálne aspekty činností hospodárskeho subjektu.⁵⁵ Jedná sa o normu, ktorú prinieslo

⁵⁰ Taktiež. Bod 64.

⁵¹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ (druhá komora) z 30. januára 2020 vo veci *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA proti Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze, za účasti: E-VIA SpA*. C-395/18.

⁵² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/EÚ z 26. februára 2004 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES Text s významom pre EHP.

⁵³ Rozsudok Súdneho dvora EÚ (druhá komora) z 30. januára 2020 vo veci *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA proti Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze, za účasti: E-VIA SpA*. C-395/18. Bod 38.

⁵⁴ Rozsudok Všeobecného súdu EÚ (piata komora) z 8. júla 2010 vo veci *Evropaïki Dynamiki proti Európskej environmentálnej agentúre*. T-331/06.

⁵⁵ TUV SUD, 2024. ČO JE ISO 14001? [cit. 2024-03-23]. URL: <https://www.tuvsud.com/sk-sk/cinnosti/audit-a-certifikacia-systemov-manazerstva/iso-14001-certifikacia-systemov-environmentalnego-manazerstva#:~:text=ISO%2014001%20je%20medzin%C3%A1rodne%20uzn%C3%A1van%C3%BD, dopady%20spojen%C3%BDfungov%C3%BDan%C3%BDorganiz%C3%BDci%C3%BD>

medzinárodné spoločenstvo prostredníctvom Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu⁵⁶, ktorá si uvedomuje ako významne vplýva ochrana životného prostredia v procese výroby a činnosti hospodárskych subjektov na celkovú politiku verejného obstarávania. Aj z tohto dôvodu sa certifikácia systému environmentálneho manažérstva ISO 14001 stáva čoraz rozšírenejšou praxou medzi hospodárskymi subjektami na celom svete⁵⁷ a objektívne sa stáva jedným z najpoužívanějších systémov na proaktívne riadenie firemných environmentálnych aspektov a procesov v organizáciách⁵⁸. Treba však pochopiť, že síce norma ako taká poskytuje subjektom návod na zlepšovanie ich environmentálneho správania, ale z pohľadu verejného obstarávania je dôležitý najmä certifikát. Ten totiž slúži na preukázanie záväzku organizácie k trvalo udržateľným výrobným procesom,⁵⁹ pretože okrem preukázania zavedením procesov, preukazuje aj súlad s národnou a medzinárodnou environmentálnou politikou.

Podľa niektorých výskumov sú najmä väčšie spoločnosti motivované získať certifikáciu ISO 14001.⁶⁰ Naopak, malé spoločnosti sa pozerajú na certifikáciu systému environmentálneho manažérstva ako byrokratickú záťaž a spôsob zvyšovania ich nákladov. Nevnímajú ho ako strategický obchodný nástroj a uvedomujú si náročnosť implementácie z pohľadu finančného, ako aj z pohľadu ľudských zdrojov.⁶¹ Z tohto dôvodu sa zdá certifikácia ISO 14001 ako efektívny nástroj z pohľadu konkurencieschopnosti pri verejnom obstarávaní, avšak zvyhodňujúca väčšie spoločnosti.

Na záver treba ešte poznamenať, že certifikácia ISO 14001 predstavuje len záruku, že v spoločnosti sú zavedené niektoré procesy zohľadňujúce ochranu životného prostredia a zároveň, že spoločnosť si je vedomá všetkých legislatívnych noriem, ktoré sa jej týkajú a zohľadňuje ich vo svojej činnosti. V praxi to však neznamená, že spoločnosť dramaticky znižuje svoju uhlíkovú stopu, či zaväzuje sa stať uhlíkovo neutrálnou, či negatívnou. Predpokladáme však, že práve to by malo byť konečným cieľom európskych legislatívco.

Environmentálne značky

⁵⁶ INTERNATIONAL EGG COMMISSION, 2024. *Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ISO)*. [cit. 2024-03-23]. URL:

<https://www.internationalegg.com/sk/our-work/industry-representation/international-organization-for-standardization-iso/>.

⁵⁷ MURMURA, F., LIBERATORE, L., BRAVI, L. A spol., 2018. Evaluation of Italian companies' perception about ISO 14001 and eco management and audit scheme III: Motivations, benefits and barriers. In: *Journal of Cleaner Production*, 174. 691–700 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2017.10.337.

⁵⁸ OLIVIERA, J. A., OLIVIERA, O. J., OMETTO, A. R. a spol., 2016. Environmental management system ISO 14001 factors for promoting the adoption of cleaner production practices. In: *Journal of Cleaner Production*, 133, 1384–1394 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2016.06.013.

⁵⁹ SALIM, H. K., PADFIELD, R., HANSEN, S. B. A spol., 2018. Global trends in environmental management system and ISO 14001 research. In: *Journal of Cleaner Production*, 170, 1 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2017.09.017.

⁶⁰ BRAVI, L., SANTOS, G., PAGANO, A. A spol., 2020. Environmental management system according to ISO 14001:2015 as a driver to sustainable development. In: *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(6). 2599-2614 s. URL: doi: 10.1002/csr.1985.

⁶¹ PREZIOSI, M., MERLI, R., D'AMICO, M., 2016. Why companies do not renew their EMAS registration? An exploratory research. In: *Sustainability*, 8(2). 1 s. URL: doi: 10.3390/su8020191.

Ďalším aspektom, ktorý hrá rolu v rámci zeleného verejného obstarávania, a ktorý prešiel vývojom, je používanie environmentálnych značiek. Ich používanie ako kritérium v rámci verejného obstarávania je však sporné a prešlo vývojom aj vzhľadom na legislatívu. Pôvodná smernica 2004/18/ES⁶² obsahovala ustanovenie v rámci technických špecifikácií o etiketách, ktoré následne vyložil aj SDEÚ v prípade *Max Havelaar*⁶³, ktorý sa týkal používania environmentálnych kritérií, konkrétnejšie používania environmentálnych značiek v rôznych fázach verejného obstarávania. V tomto prípade SDEÚ rozhodol, že technické špecifikácie môžu zahŕňať environmentálne charakteristiky. Taktiež uviedol, že verejní obstarávatelia sú oprávnení vybrať kritériá na vyhodnotenie ponúk na základe úvah zameriavajúcich sa na ochranu životného prostredia. V tom čase platná smernica 2004/18/ES však neumožňovala zaviesť tieto environmentálne značky ako technické špecifikácie, keďže technické špecifikácie sa vzťahovali výlučne na charakteristiky a zároveň tu bola požiadavka, že výrobky sa musia riadiť plnením zmluvy. Súdny dvor EÚ preto konštatoval, že tento postup nie je v súlade so smernicou, napriek tomu však išlo o veľký krok vpred v chápaní environmentálnych značiek v kontexte obstarávania.

V reflexii na judikovaný prípad, súčasne platná smernica 2014/24/EÚ⁶⁴ obsahuje ustanovenie⁶⁵, podľa ktorého sa verejní obstarávatelia môžu odvolávať na environmentálne značky, avšak iba ak nevyžadujú všetky požiadavky na označenie a zároveň musia uviesť, ktoré požiadavky na označenie sú uvedené. Zároveň však, v spomínanom prípade sa vec týkala požiadavky dvoch odlišných environmentálnych značiek, a to *EKO* a *Max Havelaar*. Komisia tvrdila, že používanie značiek *EKO* a *Max Havelaar* v oznámení o výberovom konaní bolo porušením článku 23 ods. 6 a čl. 8 smernice 2004/18/ES o technických špecifikáciách a okrem toho nepredstavovalo prípustné kritérium na vyhodnotenie ponúk. Podľa novej smernice, ak by sa vyžadovali všetky špecifikácie štítkov, napr. v tomto prípade 95 % organického pôvodu výroby, už len odkaz na značku *EKO* v súťažných podkladoch by bol povolený. Verejní obstarávatelia, ktorí vyžadujú špecifické označenie, však musia akceptovať ponuky s označeniami rovnocennými s tými požadovanými.

Verejní obstarávatelia tak majú momentálne možnosť vo všetkých fázach obstarávania, a vzhľadom na všetky kritériá, zaradiť dôraz na environmentálnu značku. Voľba by mala byť v konečnom dôsledku založená na tom, čo chcú dosiahnuť. Dôležité však je, že verejní obstarávatelia by mali rozhodnúť, či dané kritérium ochrany životného prostredia je minimálna požiadavka alebo len preferencia, ktorú možno porovnávať s ostatnými kritériami.

V súčasnosti platí nariadenie⁶⁶, ktoré upravuje environmentálne kritériá pre príslušné skupiny produktov na udelenie značky, tzv. „*EU Ecolabel*“, sú vydávané formou rozhodnutí Európskej komisie.

⁶² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby.

⁶³ Prípad Vo veci C-368/10, Európska komisia proti Holandskému kráľovstvu, v zastúpení: C. Wissels a M. de Ree, splnomocnené zástupkyne z 10. Mája 2012 vo veci ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ podaná 22. júla 2010,.

⁶⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES Text s významom pre EHP.

⁶⁵ Článok 75 smernice

⁶⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.

Treba však upriamiť pozornosť na ustanovenie smernice 2014/24/EÚ „Vzhľadom na významné rozdiely medzi jednotlivými sektormi a trhmi, by však nebolo vhodné stanoviť všeobecné povinné požiadavky pre obstarávanie v oblasti životného prostredia, sociálnej oblasti a oblasti inovácií. (...) Zdá sa preto vhodné pokračovať týmto smerom, pričom ostáva na právnych predpisoch špecifických pre príslušný sektor, aby sa nimi stanovili záväzné ciele a úlohy v závislosti od konkrétnych politík a podmienok prevažujúcich v príslušnom sektore a aby sa nimi propagoval rozvoj a využívanie európskych prístupov k nákladom na životný cyklus ako ďalšej podpory využívania verejného obstarávania v prospech udržateľného rastu.”⁶⁷

Environmentálna značka v zelenom verejnom obstarávaní

O priamom spojení ISO 14001 a GPP nie je pochyb, a z pohľadu hospodárskeho subjektu je pomerne jasným riešením environmentálnej požiadavky v obstarávaní.

S environmentálnou značkou a jej použitím to už tak jasné nie je. GPP aj environmentálna značka EÚ sa samozrejme zameriavajú na stanovenie environmentálnych kritérií pre produkty a služby. GPP však stanovuje usmernenia a kritériá, ktoré musia verejné orgány zvážiť pri obstarávaní tovarov a služieb, zatiaľ čo environmentálna značka EÚ stanovuje špecifické environmentálne normy, ktoré musia produkty a služby spĺňať, aby získali certifikáciu.

GPP ako aj environmentálna značka EÚ podporujú obstarávanie a používanie udržateľných produktov a služieb. GPP nabáda verejné orgány, aby pri rozhodovaní o nákupe uprednostňovali možnosti šetrné k životnému prostrediu, zatiaľ čo environmentálna značka EÚ poskytuje spotrebiteľom a obstarávateľom rozpoznateľný ukazovateľ environmentálneho výkonu produktu. Z tohto hľadiska, teda nemôžeme tvrdiť, že ide o vyriešenie problémov hospodárskych subjektov.

Iniciatívy GPP často zahŕňajú školiace programy a informačné kampane, ktoré pomáhajú verejným obstarávateľom prijímať rozhodnutia, zatiaľ čo environmentálna značka EÚ poskytuje spotrebiteľom ľahko rozpoznateľné informácie o environmentálnych vlastnostiach výrobkov. Ak sa hospodársky subjekt teda pozerá na to z tohto pohľadu, environmentálna značka, resp. integrácia využívania takýchto produktov nemá v samotnom verejnom obstarávaní väčší význam.

Záver

V závere je nevyhnutné poznamenať, že cesta k zlepšeniu GPP v rámci EÚ zahŕňa prijatie menej „soft“ riešení, zvyšovanie informovanosti hospodárskych subjektov a podporu spolupráce medzi zainteresovanými stranami. Je nepochybné, že rozhodujúcu úlohu v tomto úsilí budú mať hospodárske subjekty, pričom ich interné podnikové politiky budú slúžiť ako katalyzátory efektívnej implementácie GPP vo verejných súťažiach.

Okrem toho iniciatívy, ako je certifikácia ISO 14001 a environmentálne značky, sa zdajú byť pre hospodárske subjekty uskutočniteľnými cestami, ako preukázať svoj záväzok k udržateľnosti a zvýšiť konkurencieschopnosť na trhoch verejného obstarávania. Stále si však kladieme otázku, že ak vo všeobecnosti, je prijatie ISO 140001 hospodárskym

⁶⁷ Taktiež bod 95.

subjektom jediná efektívna cesta v súčasnosti, nie je to fakticky iba zvýšenie byrokratickej záťaže, ktoré v konečnom dôsledku zvýhodní iba väčšie subjekty s vyšším kapitálom?

Pre komplexnejšiu analýzu potrieb hospodárskych subjektov by bol potrebný zber dát, ktorý momentálne nemáme k dispozícii, ale veríme, že bude predmetom štúdií medzinárodnej organizácie OECD, príp. iných kompetentných orgánov a budeme môcť skúmať aj reálne dopady GPP na hospodárske subjekty a spravodlivú verejnú súťaž.

Tento článok odporúča na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:

JUDr. Dominika Moravcová, PhD.

Použitá literatúra

1. BEHROVÁ, T., 2019. *Verejné obstarávanie*. 1. učebnica. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2019. 1. vyd. 6 s. ISBN 978-80-8054-832-2.
2. BOVIS, C., 2012. *EU Public Procurement Law*, 2.vyd. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2012. 276-277 s. ISBN: 978 0 85793 841 1.
3. BRAVI, L., SANTOS, G., PAGANO, A. A spol., 2020. Environmental management system according to ISO 14001:2015 as a driver to sustainable development. In: *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(6). 2599-2614 s. URL: doi: 10.1002/csr.1985.
4. Code rural et de la pêche maritime L. 230-5-1; (Vidiecky zákon) voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000043978730.
5. ENVIROPORTAL, 2022. Green Public Procurement. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=1326>.
6. EURÓPSKA KOMISIA, 2016. EU GPP Criteria for Office Building Design, Construction and Management. SWD(2016). 180 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/862af61d-a410-4baa-a7b9-22273623db57/details>.
7. EURÓPSKA KOMISIA, 2016. EU Green Public Procurement Criteria for Road Design, Construction and Maintenance. SWD(2016). 203 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/862af61d-a410-4baa-a7b9-22273623db57/details>.
8. EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for furniture. SWD(2017). 283 final/2. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/f0159ad2-4983-49ef-8830-27f083e8568d/details>.
9. EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for textiles products and services. SWD(2017) 231 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/e9bfd88e-f2f7-4545-aa8a-87e731d132ad/details>.
10. EURÓPSKA KOMISIA, 2017. EU green public procurement criteria for paints, varnishes and road marking. SWD(2017). 484 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/5c4cff76-b928-4a0b-af77-16615cead517/details>.
11. EURÓPSKA KOMISIA, 2018. EU GPP criteria for indoor cleaning services. SWD(2018) 443 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/c9b70f95-939c-464d-8107-d43cdb59d55a/details>.
12. EURÓPSKA KOMISIA, 2018. EU green public procurement criteria for road lighting and traffic signals. SWD(2018). 494 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/8d5a296f-ffa6-4100-be85-e8fd1288f771/details>.
13. EURÓPSKA KOMISIA, 2019. EU green public procurement criteria for food, catering services and vending machines. SWD(2019). 366 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/9cd7f542-d33c-43f6-91af-b3838c08c395/details>.

14. EURÓPSKA KOMISIA, 2019. EU green public procurement criteria for public space maintenance. SWD(2019). 404 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/3dbf0d36-3a89-4a31-a96f-e0cd06fda842/details> .
15. EURÓPSKA KOMISIA, 2020. EU green public procurement criteria for data centres, server rooms and cloud services. SWD(2020). 55 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/24bf5149-d99b-4bc9-a7fc-132b711c46ce/details> .
16. EURÓPSKA KOMISIA, 2020. EU green public procurement criteria for imaging equipment, consumables and print services. SWD(2020). 148 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/a57a14a0-f4db-425b-8f72-4b5c8d874162/details> .
17. EURÓPSKA KOMISIA, 2021. EU green public procurement criteria for computers, monitors, tablets and smartphones. SWD(2021). 57 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/bf592737-c5a8-43ce-99e1-dea61648d3f9/details> .
18. EURÓPSKA KOMISIA, 2021. EU green public procurement criteria for road transport. SWD(2021). 296 final. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12971-2021-INIT/en/pdf> .
19. EURÓPSKA KOMISIA, 2024. *Public procurement*. [cit. 2024-02-25]. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/public-procurement_en .
20. EURÓPSKY PARLAMENT, 2023. *Europoslanci podporili plány na podporu využívania obnoviteľnej energie* (Tlačová správa). [cit. 2024-07-03]. URL: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/press-room/20230911IPR04926/europoslanci-podporili-plany-na-podporu-vyuzivania-obnovitelnej-energie>.
21. INTERNATIONAL EGG COMMISSION, 2024. *Medzinárodná organizácia pre normalizáciu (ISO)*. [cit. 2024-03-23]. URL: <https://www.internationalegg.com/sk/our-work/industry-representation/international-organization-for-standardization-iso/>.
22. LAWRENCE, M. J., STEMBERGER, H. L.J., ZOLDERDO, A. J. a spol., 2015. The effects of modern war and military activities on biodiversity and the environment. In: *Environmental Reviews*. 23(4). 443-460 s. Dostupné online: <https://doi.org/10.1139/er-2015-0039>.
23. Ministerstvo poľnohospodárstva, rybolovu a výživy Španielska, 2015. II Všeobecná správa o stave zeleného verejného obstarávania vo všeobecnej štátnej správe, jej orgánoch a riadiacich orgánoch sociálneho zabezpečenia (II. Všeobecná správa o zelenom obstarávaní vo všeobecnej štátnej správe a verejnom a riadiacich orgánoch sociálneho zabezpečenia; voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. URL: http://www.magrama.gob.es/es/ministerio/planes-estrategias/plan-de-contratacion-publica-verde/segundoinformegeneralsobreelestadodelacontratacionpublicaverdeenlaage_tcm7-389194.pdf.
24. Ministerstvo predsedníctva Španielska; voľný preklad. In: BOE núm. 27. [cit. 2024-03-18]. URL: <https://www.boe.es/boe/dias/2008/01/31/pdfs/A05706-05710.pdf>.
25. MINZP, 2019. Zelenšie Slovensko: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030. [cit. 2024-03-17]. URL: https://www.minzp.sk/files/iep/03_vlastny_material_envirostrategia2030_def.pdf.
26. MURMURA, F., LIBERATORE, L., BRAVI, L. A spol., 2018. Evaluation of Italian companies' perception about ISO 14001 and eco management and audit scheme III: Motivations, benefits and barriers. In: *Journal of Cleaner Production*, 174. 691–700 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2017.10.337.
27. MŽP, 2024. Príloha 1: Zelené verejné obstarávanie dostupné. [cit. 2024-03-17]. URL: https://www.slovlex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portlet&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&_processDetail_WAR_portlet_fileCooaddr=COO.2145.1000.3.3532533&_processDetail_WAR_portlet_file=priloha_1.docx&_processDetail_WAR_portlet_action=getFile.
28. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 o environmentálnej značke EÚ.
29. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2560 zo 14. decembra 2022 o zahraničných subvenciách narúšajúcich vnútorný trh PE/46/2022/REV/1.
30. Národná stratégia verejného obstarávania 2023-2026, 2023; voľný preklad. [cit. 2024-03-18]. 3 s. URL: <https://contrataciondelestado.es/b2b/noticias/ENCP.pdf>.
31. Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v Slovenskej republike na roky 2016 – 2020. UV-36737/2016. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/21622/1>.

32. OECD, 2023. *Public Procurement in Malta: Building Capacity and Managing Risks*. Paris: OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, 2023. 63 s. [cit. 2024-03-19]. URL: <https://doi.org/10.1787/d64e5e05-en>.
33. OLIVIERA, J. A., OLIVIERA, O. J., OMETTO, A. R. a spol., 2016. Environmental management system ISO 14001 factors for promoting the adoption of cleaner production practices. In: *Journal of Cleaner Production*, 133, 1384–1394 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2016.06.013.
34. Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Európska zelená dohoda. COM/2019/640 final/2.
35. Oznámenie Komisie Zodpovedajúce hodnoty finančných limitov stanovené v smerniciach Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ, 2014/24/EÚ, 2014/25/EÚ a 2009/81/ES (Text s významom pre EHP) č. 2019/C 370/01.
36. PREZIOSI, M., MERLI, R., D'AMICO, M., 2016. Why companies do not renew their EMAS registration? An exploratory research. In: *Sustainability*, 8(2). 1 s. URL: doi: 10.3390/su8020191.
37. Prípád Vo veci C-368/10, Európska komisia proti Holandskému kráľovstvu, v zastúpení: C. Wissels a M. de Ree, splnomocnené zástupkyne z 10. Mája 2012 vo veci ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 258 ZFEÚ podaná 22. júla 2010,.
38. RIADITEĽSTVO EURÓPSKEJ KOMISIE PRE VÝSKUM A INOVÁCIU, 2023 *Horizon Europe strategic plan 2025-2027 analysis*. In: Publications Office of the European Union, 2023. [cit. 2024-02-26]. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2777/637816>.
39. ROSELL, J., 2022. Green Public Procurement in Spain. In: *Hacienda Pública Española / Review of Public Economics* 245-(2/2023). Instituto de Estudios Fiscales. 113 s. URL: <https://dx.doi.org/10.7866/HPE-RPE.23.2.4>.
40. Rozsudok Súdneho dvora EÚ (druhá komora) z 30. januára 2020 vo veci *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA proti Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze, za účasti: E-VIA SpA*. C-395/18.
41. Rozsudok Súdneho dvora EÚ (druhá komora) z 30. januára 2020 vo veci *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA proti Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze, za účasti: E-VIA SpA*. C-395/18. Bod 38.
42. Rozsudok Súdneho dvora EÚ (štvrtá komora) z 20. septembra 1988 vo veci *Gebroeders Beentjes BV proti Holandsku*. Návrh na začatie prejudiciálneho konania: *Arrondissementsrechtbank 's-Gravenhage – Holandsko* č. 31/87.
43. Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 26. septembra 2000 vo veci *Komisia Európskych spoločností proti Francúzskej republike*. C-225/98.
44. Rozsudok Súdneho dvora EÚ zo 17. septembra 2002 vo veci *Concordia Bus Finland Oy Ab*. C-513/99.
45. Rozsudok Všeobecného súdu EÚ (piata komora) z 8. júla 2010 vo veci *Evropaïki Dynamiki proti Európskej environmentálnej agentúre*. T-331/06.
46. SABEAN AVOCATS, 2022. La préservation de l'environnement s'impose aux marchés publics. In: *Le Courrier des maires - N° 367 - Novembre 2022*. [cit. 2024-03-19]. URL: https://www.seban-associes.avocat.fr/wp-content/uploads/2022/12/T.-Rouveyran-et-Y.-Lefustec367_Analyse-Commande-publique-La-preservation-de-lenvironnement.pdf.
47. SALIM, H. K., PADFIELD, R., HANSEN, S. B. A spol., 2018. Global trends in environmental management system and ISO 14001 research. In: *Journal of Cleaner Production*, 170, 1 s. URL: doi: 10.1016/j.jclepro.2017.09.017.
48. SAŽP: Odbor environmentálneho manažérstva a Bazilejského dohovoru (Bratislava, Slovensko), 2018. *Dobrá prax zeleného verejného obstarávania GPP*. Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia, 2018. 6-7 s. ISBN: 978-80-89503-83-4.
49. Smernica 2014/23/EÚ2011 z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesíí.
50. Smernica 2014/24/EÚ2011 z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES.
51. Smernica 2014/25/EÚ2011 z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES.
52. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby.

53. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/28/ES z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES (Text s významom pre EHP).
54. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES Text s významom pre EHP.
55. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES Text s významom pre EHP.
56. Štátna rada, 7. a 2. pododdiel spolu, 23. 11. 2011, 351570; voľný preklad. [cit. 2024-03-19]. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/ceta/id/CETATEXT000024853475?init=true&page=1&query=351570&searchField=ALL&tab_selection=all.
57. TKÁČ, J., 2020. *Zelené verejné obstarávanie v aplikačnej praxi*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2020. 1. vyd. 17 s. ISBN 978-80-571-0207-6.
58. TKÁČ, J., 2022. Uloženie povinnosti aplikovania nástrojov zeleného verejného obstarávania vo verejných obstarávaníach týkajúcich sa výstavby alebo rekonštrukcie pozemných stavieb. In: *Verejné obstarávanie - právo a prax* 5/2022. ISSN 2453-6512.
59. TUV SUD, 2024. ČO JE ISO 14001? [cit. 2024-03-23]. URL: <https://www.tuvsud.com/sk-sk/cinnosti/audit-a-certifikacia-systemov-manazerstva/iso-14001-certifikacia-systemov-environmentalneho-manazerstva#:~:text=ISO%2014001%20je%20medzin%C3%A1rodne%20uzn%C3%A1van%C3%BD, dopady%20spojen%C3%BDfungov%C3%A1n%C3%BDorganiz%C3%A1ci%C3%BD>.
60. ÚVO, 2024. Kritérium najnižšej ceny vs. MEAT kritériá. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://zodpovednevo.uvo.gov.sk/zoznam-aktualit/aktualita/kriterium-najnizsej-ceny-vs-meat-kriteria>.
61. ÚVO, 2024. MEAT kritériá a predmet zákazky. [cit. 2024-03-17]. URL: <https://zodpovednevo.uvo.gov.sk/zoznam-aktualit/aktualita/meat-kriteria-a-predmet-zakazky>.
62. Uznesenie vlády SR č.541 z 31.8.2022.
63. Zmluva o Európskej únii.

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189